

MUSEU DE LA VIDA RURAL

Canós, 16
977 87 05 76
43440 L'Espluga de Francolí (Conca de Barberà)
www.museuvidarural.com

ELS COLORS DE LA GUERRA

Els Colors de la Guerra és una mostra de 46 cartells de la Guerra civil procedents del fons Carulla que mostren una excel·lent selecció d'entre els més de 3.500 cartells editats durant el període de guerra tant en el bàndol republicà com en el nacional.

Procedeixen de la col·lecció més completa d'aquesta temàtica, publicada i presentada en una edició molt acurada per Postermil amb el títol *La Guerra Civil en 2000 cartells*¹, escrita, revisada i catalogada per Jordi Carulla i Arnau Carulla.

El Museu de la Vida Rural mostra aquesta selecció, amb obres fonamentals del cartellisme de guerra republicà on hi destaquen autors com Bardasano, Josep Renau o Carles Fontseré, sense deixar de banda la publicació al costat nacional.

La propaganda de guerra en estat pur s'aixeca contundent en els cartells, autèntics eslògans de guerra que brollen de les ànsies de canvi d'una societat trencada per la guerra.

Museu de la Vida Rural

“Durant la guerra civil, el cartell fou un catalitzador màgic. Va tenir el poder de transformar en art, la il·lustració de les circumstàncies més transcendents, i també de les més irrelevantes de la vida diària.

La producció cartellística de la primera meitat de la guerra no té precedents a Espanya, tant per la quantitat com per la qualitat del cartell litogràfic imprès en un període tant curt i de temàtica tant específica.

...L'eficàcia dels seus missatges va condicionar les relacions de la població civil durant el conflicte i va contribuir decisivament, dins i fora d'Espanya, a configurar la imatge heroica de la revolució espanyola, esdevinguda en l'esperança de tot el proletariat internacional.”

Jordi Carulla

¹ CARULLA, JORDI i CARULLA, ARNAU: *La Guerra Civil en 2000 cartells*. Ed. Postermil SL, Barcelona, 1996. – 2 Volums.

L'exposició ***Els colors de la guerra*** reuneix una sèrie de cartells que volen repassar gràficament i amb tot l'esplendor dels seus colors, la història d'un conflicte que mobilitzà tots i cada un dels racons de la societat espanyola dels anys 30. Sindicats, moviments internacionals, propaganda institucional, la dona, la família, les ideologies... tota una societat representada a través d'eslògans, crits i apel·lacions a la lluita i a la reivindicació.

D'aquí en sorgiren grans obres de cartellistes, alguns anònims, però molts de reconeguda professionalitat, acumulant un llegat del qual és molt difícil destriar si el seu valor és més com a treball artístic o com a documentació històrica. Josep Renau, Carles Fontseré, Parrilla, Solà, Raga, Ballester Marco... hi són representats pels cartells que sorgiren de les seves mans.

El cartellisme de guerra ha resultat ser un dels testimonis gràfics de primera mà més importants que ha deixat la Guerra Civil. Tot i l'anterior presència de cartells amb clar contingut polític, és amb l'aixecament nacional quan tota la maquinària antifeixista comença a treballar per imposar les seves idees. Mitjançant els cartells es presentaran les línies mestres de l'antifeixisme i les diferents ideologies iniciaran les respectives campanyes propagandístiques.

En el bàndol republicà, la gran divisió d'ideologies produirà una riquesa important en el camp del cartell; des de bon principi, la majoria d'artistes i intel·lectuals es sumaren a favor del règim republicà i entraren en la *guerra de la tinta*. Però les posicions polítiques quedaren des de bon principi marcades en la irreplicable producció cartellística de la Guerra Civil.

Les tres grans ideologies del sector republicà, el comunisme (PC, PSC, PSUC i UGT), l'anarquisme (CNT-FAI) i el marxisme (POUM), iniciaren una fabricació de propaganda impresa sense precedents.

El comunisme, dominant a la major part del bàndol republicà inicia una clara producció emmirallada amb la Revolució Russa, presentant una mitificació dels seus líders polítics i mostrant una estètica clarament soviètica i dependent de l'AIT.

L'anarquisme busca la representació gràfica del proletariat idealitzat, on la força obrera mou la maquinària i inicialment es troba amb el comunisme. Tot i això, sempre apel·la a l'exèrcit popular, eliminant la idea de soldat i substituint-la per la de milicià.

En quant a l'aparell trotskista, liderat pel POUM, és complicat esclarir les diferències amb l'aparell comunista ja que els dos s'emmirallaven amb la Revolució Russa tot i que el clar anti-estalinisme del POUM va direccionar la seva producció cap al marxisme-leninisme posant-se al costat del proletariat unificat.

A tota aquesta diversitat cal afegir-li la propaganda oficial, tant per part del govern central i el seu *Ministerio de Propaganda* com de la Generalitat de Catalunya amb el *Comissariat de Premsa i Propaganda* l'aparell propagandístic més apartidista de tots. I també l'opció individualista d'alguns artistes i la cohesió en sindicats per part d'altres on el Sindicat de Dibuixants Professionals (SDP) en fou el paradigma.

El costat nacional apel·la firmament en els motius de l'*alzamiento* i gira a l'entorn de la cohesió, la unitat i el tradicionalisme espanyols. Tot i això fou un fenomen més forçat i mimètic i la major producció arribà amb l'imposició de Franco, creant una sola línia i una censura fortíssima àmpliament coneguda. Les seves opcions propagandístiques abarcaren en major grau el cinema i el monumentalisme.

Relació dels Cartells exposats.

1	<p>RENAU, JOSEP</p> <p><i>Obreros, campesinos, soldados, intelectuales. Reforzad las filas</i> 1937 86 x 116 cm. Gráficas Valencia. València PCE. Núm. 533</p>
2	<p>LIENAS</p> <p><i>El Socialismo es la liberación</i> 1936 137 x 100 cm. Atlántida, A.G. Barcelona. POUM SDP. Núm. 553</p>
3	<p>VIDAL TONY</p> <p><i>19 julio 1936</i> 1936 52 x 68 cm. Seix & Barral. Barcelona CNT-FAI. Núm. 638</p>
4	<p>MCKNIGHT . KAUFFER</p> <p><i>Help wounded human beings</i> 1937 77 x 51 cm. Weiner. London Núm. 722</p>
5	<p>COLIN PAUL</p> <p><i>Secours populaire français. Souscrivez pour l'Espagne republicaine</i> 1946 120 x 80 cm. Curial. Paris Núm. 723</p>
6	<p>ANÒNIM</p> <p><i>Guernika</i> 1938 145 x 109 cm. N.C. Paris Núm. 727</p>

7	<p>SOLÀ</p> <p><i>Més homes, més armes, més municions</i> 1936 100 x 70 cm. Ultra. Barcelona UGT PSU SDP. Núm. 883</p>
8	<p>BARDASANO</p> <p><i>1936, 18 de julio, 1937</i> 1937 100 x 71 cm. N.C. OOR.MP Núm. 895</p>
9	<p>RAGA</p> <p><i>UGT. Como ha sembrado la Iglesia su religión en España</i> c.1936 118 x 86 cm. Gráficas Valencia. València UGT. Núm. 957</p>
10	<p>FONTSERÉ, CARLES</p> <p><i>Llibertat!</i> 1936 140 x 100 cm. Boix. Barcelona FAI SDP Núm. 959</p>
11	<p>BARDASANO</p> <p><i>Republican hat and banners</i> 1937 97 x 67 cm. Unión Polígrafa. Madrid. PCE. AGIT-PROP. Núm. 969</p>
12	<p>PUYOL</p> <p><i>¡No pasarán! ¡Pasaremos!</i> 1937 100 x 70 cm. S.G. de Publicaciones. Barcelona Núm. 1029</p>
13	<p>BALLESTER MARCO, V.</p> <p><i>Nuestras costas serán defendidas</i> 1937 160 x 110 cm. Ortega. València CNT. Núm. 1112</p>
14	<p>RENAU, JOSEP</p> <p><i>Hoy más que nunca. Victoria</i> 1938 100 x 139 Ultra. Barcelona OOR. SP. Núm. 1121</p>

15	<p>A.I.A. TALLER</p> <p><i>Campesinos: siendo cultos seréis completamente libres.</i> c. 1936 114 x 79 cm. Gráficas Reunidas. Madrid FETE A.I.A. Núm. 1439</p>
16	<p>BALLESTER, ARTURO</p> <p><i>El país Valencià a l'avantguarda d'Ibèria</i> 1936 31 x 21 cm. Ortega. València PPV. Núm. 1483</p>
17	<p>CLAVÉ</p> <p><i>Teatre de i per a la guerra</i> 1938 100 x 70 cm. Madriguera. Barcelona Núm. 1545</p>
18	<p>RENAU, JOSEP</p> <p><i>Propietario faccioso. Campesino, defiende con las armas...</i> 1936 150 x 105 cm. Gráficas Valencia. València OOR.MA</p>
19*	<p>CABANAS, J.</p> <p><i>Por las armas. La patria, el pan y la justicia</i> 1938 100 x 68 cm. N.C. SNP.DP Núm. 1917</p>
20*	<p>Delgado, Teodoro</p> <p><i>España, fue, es y será inmortal</i> 1937 100 x 70 cm. N.C. Núm. 1921</p>
21*	<p>ANÒNIM</p> <p><i>1 Cruzada. España orientadora espiritual del mundo</i> 1937 100 x 70 cm. SNP. DP Núm. 1944</p>
22*	<p>ANÒNIM</p> <p><i>Franco mantiene la paz en España</i> 1942 100 x 70 cm. Mateu. Madrid VS. EP. Núm. 2047</p>

23	<p>MELENDRERAS</p> <p><i>Todas las milicias fundidas en el ejército popular</i> 1937 112 x 80 cm. Rivadeneira. Madrid JDDM. Núm. 1097</p>
24	<p>FONTSERÉ, CARLES</p> <p><i>Treballa per als que lluiten</i> 1937 100 x 70 cm. Ultra. Barcelona UGT SDP. Núm. 1577</p>
25	<p>ARTECHE</p> <p><i>Pare, que no veieu que ens maten...</i> 1937 117 x 85 cm. Atlántida. A.G. Barcelona. ERC. Núm. 1104</p>
26	<p>ANÓNIM</p> <p><i>If you tolerate this your children will be next</i> c.1937 67 x 50 cm. Ministerio de Propaganda. Fotomuntatge. Madrid NC. OOR. MIP. Núm. 1261</p>
27	<p>ANÓNIM</p> <p><i>¡Vigilancia!</i> c.1937 36 x 50 cm. Ortega. València. SRI. Núm. 1379</p>
28	<p>ANÓNIM</p> <p><i>Guerra a muerte</i> c.1937 36 x 50 cm. Ortega. València Núm. 1379</p>
29	<p>VICENTE, E.</p> <p><i>Els caiguts et necessiten...</i> 1937 65 x 45 cm. Barcelona. GEN.CAT CSG. Núm. 1303</p>
30	<p>AMGIL</p> <p><i>Construim refugis</i> c.1937 98 x 69 cm. Barguñó. Barcelona UGT FEL. Núm. 1251</p>

31	<p>FOTOMUNTATGE</p> <p><i>Dones Antifeixistes</i> 1937 100 x 70 cm. NC. GEN.CAT CP. Núm. 1703</p>
32	<p>CLUSELLAS, ENRIC</p> <p><i>Los niños evacuados son vuestros propios hijos</i> c.1937 100 x 70 cm. Ultra. Barcelona OOR.MIP. Núm. 1401</p>
33	<p>GARCIA</p> <p><i>Ajudem les víctimes del feixisme S.R.I.</i> 1936 100 x 70 cm. Molero. Barcelona SRI. Núm. 866</p>
34	<p>GORRIO</p> <p><i>S.R.I. Antifeixistes</i> 1936 100 x 71 cm. Molero. Barcelona SRI. Núm. 861</p>
35	<p>FONTSERÉ, CARLES</p> <p><i>Ambulàncies per al front</i> 1937 100 x 70 cm. Avant. Barcelona SRI SDP. Núm. 879</p>
36	<p>DOMÍNGUEZ</p> <p><i>El dret es guanya per les armes</i> 1937 100 x 70 cm. Ultra. Barcelona EC SDP. Núm. 290</p>
37	<p>CLAVÉ (Sense firma)</p> <p><i>Catalans! 11 de Setembre</i> 1938 100 x 70 cm. Grafos. Barcelona Núm. 306</p>
38	<p>MORALES</p> <p><i>Los nacionales</i> 1937 114 x 83 cm. NCNC OOR. MP. Núm. 767</p>

39	<p>GIRALT I MIRACLE</p> <p><i>Catalunya!</i> 1936 100 x 70 cm. Atlántida. AG Barcelona ERC. Núm. 277</p>
40	<p>LLEÓ, LL .</p> <p><i>Assassins</i> 1936 100 x 70 cm. Ultra. Barcelona UGT. Núm. 1241</p>
41	<p>LLEÓ, LL .</p> <p><i>Amb el treball aixafarem el feixisme</i> 1936 100 x 70 cm. Ultra. Barcelona UGT. Núm. 747</p>
42	<p>GOÑI, L.</p> <p><i>La millor arma dels traïdors...</i> c.1937 100 x 70 cm. Ultra. Barcelona UGT. Núm. 1340</p>
43	<p>SIM. REY VILA</p> <p><i>Infants, el feixisme us llença bombes</i> 1937 100 x 70 cm. NC GEN.CAT CP. Núm. 1438</p>
44	<p>RIBERA, P.</p> <p><i>Fill, Madrid et necessita</i> c.1938 100 x 70 cm. Bastard. Barcelona CAPM SDP. Núm. 1675</p>
45	<p>ANÒNIM</p> <p><i>Setmana de l'exèrcit popular</i> 1937 100 x 70 cm. Thomas. Barcelona Núm. 1093</p>
46	<p>FREIXES</p> <p><i>Tot per a la guerra</i> 1937 100 x 70 cm.</p>

	Atlántida. AG Barcelona UGT. Núm. 584
--	--

47	PARRILLA <i>La unidad del ejército popular será el arma de la victoria</i> 1937 100 x 70 cm. Cromo. Madrid. BI SPBA Núm. 781
46	H.V. <i>Alerta UGT està contra el feixisme</i> 1937 100 x 70 cm. Ultra. Barcelona. ALERTA.UGT. SDP. Núm. 1132

(*) : Cartells del bàndol Nacional.

Més informació:

Bibliogràfica:

AA.VV.: *Arte i política en la Guerra Civil Española. El Caso Republicano.* Diputació provincial de Granada. Granada, 1987

AA.VV.: *La Guerra Civil Española.* Ministerio cultural. Dirección general de Bellas Artes, archivos i bibliotecas. Madrid 1980.

AA.VV.: *Dionisio Ridruejo: de la falange a la oposición.* Ed. Taurus. Madrid, 1976

AA.VV.: *Bienal de Venecia. Fotografía e información de guerra. España 1936-1939.* Col. Punto i Linea. Gustavo Gili. Barcelona, 1977.

AA.VV.: *Catálogo de carteles de la república i guerra civil españolas.* Ed. Biblioteca Nacional. Madrid, 1990.

ARROSA IRIBARENA, Joaquin i SAENZ DE TEJADA, Carlos: *Historia de la Guerra civil Española,* Ediciones españolas. Madrid, 1939.

BONET CORREA, Antonio(coordinador): *Arte del Franquismo.* Ed. Cuadernos de arte Cátedra. Madrid, 1981.

CARULLA, Jordi i CARULLA, Arnau: *El color de la Guerra.* Ed. Postermil, S.L. Barcelona, 2000.

CARULLA, Jordi i CARULLA, Arnau: *La Guerra Civil en 2000 carteles.* Ed. Postermil, S.L. Barcelona, 2000.

CIRICI PELLICER, Aalexandre: *La estética del franquismo.* Gustavo Gili. Barcelona, 1977.

ESCOLAR, Hipólito: *La cultura durante la Guerra Civil*. Ed. Alambra, Madrid, 1987.

FERNÁNDEZ-PUNSOA DE LA BODEGA, Adolfo: *Artistas y modelos*. Tesis dirigida per. Teresa Camps, UAB. Cerdanyola del Vallés, 1980.

FONTSERE, Carles: *Memòries d'un cartellista català*. Editorial Pòrtic. Barcelona, 1995.

FONTSERE Carles; MIRAVITLLES, Jaume i TERMES: *Carteles de la República i la Guerra Civil*. Centre d'estudis d'història contemporànea. Ed. Gaya ciencia. Barcelona, 1978.

FUSELI, Juan Pablo: *Un siglo de España. La cultura*. Ed. Marcial Pons Históric. Madrid, 1999

GRIMAU, Carme: *El cartel Republicano en la guerra civil*. Ed. Catedra. Madrid, 1979

JULIAN GONZALEZ, Inmaculada: *El cartel republicano en la guerra civil*. Ministerio de Cultura. Instituto de conservación i restauración de bienes culturales. Madrid, 1993

LLORENTE, Angel: *Arte e ideología en el franquismo (1936-1951)* Col. La balsa de la medusa, 73. Ed. Visor. Madrid, 1995.

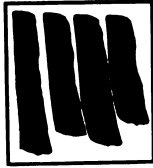
MIRAVITLLES, Jaume: *Notes d'Arxiu 2. Episodis de la Guerra Civil*. Ed. Pòrtic. Barcelona 1972

RENAU, Josep: *Funcion social del cartel*. Fernando Torres Editores. València, 1976.

RIDRUEJO, Dionisio: *Casi una memorias*. Ed. Planeta. Madrid, 1976

On-line: Podeu consultar el següent catàleg:

<http://campus.uab.es/~2072392/dirdicont.html>

FUNDACIÓ
JAUME I

MUSEU DE LA VIDA RURAL

Canós, 16
977 87 05 76
43440 L'Espluga de Francolí (Conca de Barberà)
www.museuvidarural.com

Dates de les exposicions i contacte:

Els Colors de la guerra

Mostra del cartellisme bèl·lic. Etapa 1936 – 1939

Del 25 d'octubre de 2003 al 29 de febrer de 2004.

Els Últims quinze dies de les Brigades Internacionals

Mostra fotogràfica del comiat de les Brigades Internacionals.

Del 25 al 29 d'octubre i del 4 d'octubre al 29 de febrer del 2003*

**Entre el 30 d'octubre i el 3 de novembre l'exposició es podrà veure a Marçà (Priorat)*

Lloc: Museu de la Vida Rural

Plantes 3a i 4a
Carrer d'en Canós, 16
43440 L'Espluga de Francolí (Conca de Barberà)

Contacte: 977 87 05 76 i 977 87 04 30 (Fax)

e-mail: info@museuvidarural.com

plana web: www.museuvidarural.com i www.nojubilemlamemoria.org